

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

วิวัฒนาการการขนส่งของโลกเจริญก้าวหน้าขึ้นด้วยต้นทุนที่ประหยัด ทั้งความสะดวก รวดเร็วและปลอดภัยในการเดินทาง ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางด้วยรถยนต์หรือรถไฟบนทางบก การเดินทางทางน้ำด้วยเรือ และการเดินทางทางอากาศด้วยเครื่องบิน ซึ่งนอกจากจะสามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ทั่วโลกแล้วอย่างประหยัด รวดเร็ว และปลอดภัย การท่องเที่ยวเหมือนหนึ่งเป็น วัฒนธรรมใหม่และเป็นวิถีชีวิตของบุคคลหลากหลายชนชาติในโลกรวมทั้งประเทศไทย การแสวงหาประสบการณ์แปลกใหม่ เป็นสัญชาตญาณอย่างหนึ่งของมนุษย์ หรือเพื่อสนองตอบ ความอยากรู้อยากเห็น ลักษณะของการผจญภัยบนโลกกว้างเป็นการท่องเที่ยวของผู้รักเสรี หรือท่องเที่ยวพร้อมกับการค้าขาย เช่น การเดินทางบนเส้นทางสายไหม เป็นต้น และการเดินทางในยุค แสวงหาอาณานิคมก็อาจถือได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวเพื่อแสวงหาอีกประเภทหนึ่ง

ปัจจุบันด้วยเหตุผลที่ว่าประชากรในเมืองต้องการคุณภาพชีวิตโดยออกไปสัมผัสธรรมชาติ ความต้องการพักผ่อนของครอบครัวกันอย่างเป็นธรรมชาติ และสัมผัสรับรู้วัฒนธรรม ภูมิประเทศนอกถิ่นเกิด นอกจากนี้การโฆษณาประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมีอย่างหลากหลายซึ่งกระทำอย่างเป็นระบบและมีอิทธิพลสูงมากขึ้น เครื่องช่วยการคมนาคมและเครื่องช่วยการสื่อสารทำได้รวดเร็วและค่าใช้จ่ายลดลงมาก ปัญหาด้านการ กีดกันด้านการเดินทางระหว่างประเทศมีน้อยลง หลายประเทศมีนโยบายภาคบริการเสรีโดยการให้ สิทธิในการท่องเที่ยวระหว่างกัน มีการลดและเลิกข้อจำกัดต่างๆในการขนส่งสินค้าและผู้โดยสาร ทางอากาศ เพื่อให้การขนส่งเป็นไปอย่างเสรีรวมทั้งมีการแข่งขันด้านบริการสูงทำให้นักท่องเที่ยว เลือกรับบริการได้มาก อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในปัจจุบันสามารถทำเงินรายได้ให้แก่ ประเทศชาติจำนวนหลายแสนล้านบาทต่อปี นอกจากนี้ก่อให้เกิดผลต่อเนื่องหลายด้าน

ประกอบด้วย การกระจายรายได้ การจ้างงาน และการหมุนเวียนเงินตรา อุตสาหกรรมควรได้รับการสนับสนุนส่งเสริมให้มีประสิทธิภาพและศักยภาพทั้งจากภาครัฐและเอกชน เนื่องจากเป็นหนทางแสวงหารายได้วิธีการหนึ่งซึ่งสามารถแก้ไขปัญหาขาดดุลการค้าและดุลชำระเงินของประเทศได้ ทั้งนี้ประเทศไทยได้รับรายได้จากการเดินทางท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเป็นจำนวนหลายล้านดอลลาร์ในแต่ละปี และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง” (จูรีรัตน์ คงตระกูล, 2533.)

รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวว่าในอนาคตจำนวนนักท่องเที่ยวที่ได้ตั้งเป้าหมายจะเพิ่มขึ้นอีกหลายเท่าตัว จากประเด็นนี้แน่นอนว่าการท่องเที่ยวมีจุดอ่อนมากมายที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขและดูแลนักท่องเที่ยวอย่างใกล้ชิด ซึ่งรัฐบาลไทยและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ตระหนักในความสำคัญของปรากฏการณ์ดังกล่าว จึงได้พยายามส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ โดยเห็นว่าการท่องเที่ยวภายในประเทศ เป็นนโยบายเศรษฐกิจสังคมของรัฐในการบริการและสวัสดิการทางสังคมที่รัฐพึงส่งเสริมและจัดให้กับประชาชน หากการดำเนินการท่องเที่ยวภายในประเทศเป็นไปอย่างเหมาะสมจะเป็นรูปแบบหนึ่งของการศึกษาที่ช่วยพัฒนา โลกทัศน์ ภูมิปัญญาเป็นการยกระดับความคิดจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อประเทศสร้างความภาคภูมิใจ รักหวงแหนในทรัพยากรและสมบัติทางวัฒนธรรมของชาติ” (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2549)

ตารางที่ 1.1 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาเยือนประเทศไทยจำแนกตามภูมิภาค (ปี พ.ศ. 2548 – 2553)

ภูมิภาค	จำนวนนักท่องเที่ยว (คน)					
	2548	2549	2550	2551	2552	2553
อาเซียน	2,948,919	3,389,342	3,520,051	3,971,429	3,968,579	4,415,789
เอเชียตะวันออก	3,448,278	4,232,902	4,091,880	3,630,209	3,107,611	3,660,704
ยุโรป	2,848,846	3,490,779	3,905,271	3,984,614	4,059,988	4,341,447
อเมริกา	833,814	923,382	920,366	909,017	853,381	856,286
เอเชียใต้	542,558	631,208	709,811	711,290	826,437	1,032,909
โอเชียเนีย	516,223	651,262	764,072	794,331	737,460	812,191
ตะวันออกกลาง	292,562	392,416	436,100	464,330	483,983	595,298
แอฟริกา	85,736	110,511	116,677	119,000	112,402	127,059
รวมทั้งหมด	11,516,936	13,821,802	14,464,228	14,584,220	14,149,841	15,841,683

ที่มา : กรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2553

ดังแสดงในตารางที่ 1.1 จากการสำรวจจำนวนนักท่องเที่ยวตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 – 2553 พบว่า ในปี พ.ศ. 2553 มีนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากที่สุด จำนวน 15,841,683 คน ซึ่งเป็นปีที่มีนักท่องเที่ยวแถบภูมิภาคอาเซียนเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย จำนวน 4,415,789 คน รองลงมาคือ ภูมิภาคยุโรปจำนวน 4,341,447 คน และภูมิภาคเอเชียตะวันออก จำนวน 3,660,704 คน ภูมิภาคเอเชียใต้จำนวน 1,032,909 คน ภูมิภาคอเมริกาจำนวน 856,286 คน ภูมิภาคโอเชียเนีย จำนวน 812,191 คน ภูมิภาคตะวันออกกลางจำนวน 595,298 คน ภูมิภาคแอฟริกา จำนวน 127,059 คนตามลำดับ โดยประเทศที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากที่สุด 10 อันดับแรกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 – 2553 คือ ประเทศมาเลเซีย จำนวน 10,031,128 คน รองลงมาคือ ประเทศญี่ปุ่นจำนวน 6,929,363 คน และประเทศจีนจำนวน 5,364,997 คน ประเทศเกาหลีจำนวน 5,316,249 คน ประเทศสหราชอาณาจักรจำนวน 4,969,789 คน ประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน 3,932,555 คน ประเทศออสเตรเลียจำนวน 3,693,006 คน ประเทศสิงคโปร์จำนวน 3,655,049 คน ประเทศอินเดียจำนวน 3,320,337 คน ประเทศเยอรมนีจำนวน 3,231,800 คน ดังแสดงตารางที่ 2

ตารางที่ 1.2 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาเยือนประเทศไทย 10 ประเทศแรก
(ปี พ.ศ. 2548 – 2553)

ประเทศ	2548	2549	2550	2551	2552	2553	รวม
1. มาเลเซีย	1,373,946	1,591,328	1,540,080	1,805,332	1,757,813	1,962,629	10,031,128
2. ญี่ปุ่น	1,196,654	1,311,987	1,277,638	1,153,868	1,004,453	984,763	6,929,363
3. จีน	776,792	949,117	907,117	826,660	777,508	1,127,803	5,364,997
4. เกาหลี	816,407	1,092,783	1,083,652	889,210	618,227	815,970	5,316,249
5. สหราชอาณาจักร	773,843	850,685	859,010	826,523	841,425	818,303	4,969,789
6. สหรัฐอเมริกา	639,658	694,258	681,972	669,097	627,074	620,496	3,932,555
7. ออสเตรเลีย	428,521	549,547	658,148	694,473	646,705	715,612	3,693,006
8. สิงคโปร์	650,559	687,160	604,603	570,047	563,575	579,105	3,655,049
9. อินเดีย	381,471	459,795	536,356	536,964	614,566	791,185	3,320,337
10. เยอรมนี	441,827	516,659	544,495	542,726	573,473	612,620	3,231,800

(หน่วย: คน)

ที่มา : กรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2553

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่ง ซึ่งได้รับความนิยมอย่างสูงโดยเกิดขึ้นจากแนวโน้ม 2 ประการ ประการแรก คือแนวโน้มการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และประการต่อมา คือความต้องการรูปแบบการท่องเที่ยวแบบใหม่ที่ได้อิทธิพลจากธรรมชาติและเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ ซึ่งในปัจจุบันกระแสการท่องเที่ยวมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบไปเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิทยา (ecotourism) ซึ่งมุ่งเน้นความพึงพอใจศึกษาเรียนรู้ของบรรดานักท่องเที่ยว โดยการส่งเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ทางเศรษฐกิจต่อชุมชนท้องถิ่น และจัดการรักษาสีเขียวอย่างมีประสิทธิภาพ ภาครัฐบาลได้นับรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จำเป็นต้องมีการประสานประโยชน์ระหว่างสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลทางเศรษฐกิจที่สำคัญและจำเป็นที่จะต้องนำประเด็นในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมมาพิจารณา โดยจะต้องไม่สร้างผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น และต้องให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมช่วยในการกำหนดแนวทางการพัฒนา การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่จำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรธรรมชาติในการดึงดูดความสนใจ ดังนั้นจึงมีความพยายามที่จะทำให้เกิดความระมัดระวังในการไปในแหล่งท่องเที่ยว

ปัจจุบันการเดินทางไปได้อย่างรวดเร็ว รวดเร็ว มีการพัฒนาเทคโนโลยียานพาหนะให้สามารถเดินทางได้ด้วยเวลาอันสั้น ประกอบกับโลกปัจจุบันเป็นโลกแห่งการรับรู้ด้านข้อมูลข่าวสาร ดังนั้นการท่องเที่ยวจึงแพร่หลายและกระจายไปได้อย่างไร้ขอบเขต หากการท่องเที่ยวเติบโตได้อย่างไร้ขอบเขต จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างกระแสแห่งความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อเป็นหลักประกันว่าการท่องเที่ยวจะเป็นกิจกรรมที่สามารถดำรงอยู่คู่สังคมมนุษย์ก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สำหรับแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงในการพัฒนาเป็นแหล่งรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิทยา ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ อุทยานแห่งชาตินับได้ว่ามีความสำคัญในการที่จะพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมหลายด้าน เช่น การท่องเที่ยว กิจกรรมนันทนาการ การศึกษาค้นคว้าวิจัยทางวิชาการทั้งด้านนิเวศวิทยา ด้านพืชพรรณ ด้านสัตว์ป่า ด้านสถานที่ท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ และสร้างความรื่นรมย์อย่างมาก เป็นต้น” (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542)

จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่ใหญ่ที่สุดในภาคเหนือของประเทศไทย มีสถานที่ท่องเที่ยวที่หลากหลาย ประกอบไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่เก่าแก่และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญอีกแห่งหนึ่ง เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาสูงมีภูเขาเรียงสลับซับซ้อนเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญและมีความหลากหลายของพันธุ์พืชและสัตว์สูง มีสภาพภูมิอากาศที่เย็นเกือบตลอดทั้งปี ประกอบด้วยอุทยานแห่งชาติจำนวนมากหลายแห่งภายในจังหวัด เช่น อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ – ปุย อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ เป็นต้น โดยเฉพาะอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ – ปุยเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมเพราะเป็นสถานที่ที่สวยงาม มีเส้นทางดึงดูดนักท่องเที่ยวเพราะมีสถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่ง ได้แก่ วัดพระธาตุดอยสุเทพซึ่งเป็นที่เคารพสักการะ อีกทั้งพระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์เป็นพระตำหนักสำหรับประทับแปรพระราชฐานและเป็นที่ต้อนรับพระราชอาคันตุกะจากต่างประเทศของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระตำหนักตั้งอยู่บนยอดดอยบวกห้า จะเต็มไปด้วยดอกไม้้นานาชนิด นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติทั้งดง เช่น น้ำตกห้วยแก้ว น้ำตกมณฑาธาร น้ำตกแม่สา น้ำตกตาดหมอก และน้ำตกหมอกฟ้า เป็นต้น อีกทั้งยังมีหมู่บ้านชาวเขาสำหรับนักท่องเที่ยวที่สนใจที่จะเรียนรู้วัฒนธรรมของชาวเขา สามารถเยี่ยมชมหมู่บ้านชาวเขาเผ่าต่างๆ ได้ เช่น ม้ง เย้า อีเก้อ ลีซอ มูเซอ จะเห็นได้ว่าอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ – ปุยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทั้งวัฒนธรรมและธรรมชาติ จึงมีนักท่องเที่ยวต่างชาติให้ความสนใจเดินทางมาท่องเที่ยวมากเป็นอันดับหนึ่งของอุทยานแห่งชาติทั่วประเทศ

จากรายงานสถิตินักท่องเที่ยวที่เข้าไปในอุทยานแห่งชาติ (เฉพาะชาวต่างชาติ) ปีงบประมาณ 2552 (ดูตารางที่ 3, ผู้วิจัย) จะเห็นได้ว่ามีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเข้าไปท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ – ปุย เป็นจำนวนมากกว่าอุทยานแห่งชาติแห่งอื่น ๆ ทั่วไปในประเทศ (จำนวน 265,295 คน / รองลงไปได้แก่อุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา มีชาวต่างชาติเข้าไปท่องเที่ยวจำนวน 114,528 คน)

ตารางที่ 1.3 รายงานสถิตินักท่องเที่ยวที่เข้าไปในอุทยานแห่งชาติ แบบเป็นรายเดือน (เฉพาะนักท่องเที่ยวต่างชาติ) ปีงบประมาณ 2552

อุทยานแห่งชาติ	ด.ค.-51	พ.ย.-51	ธ.ค.-51	ม.ค.-52	ก.พ.-	มี.ค.-52	เม.ย.-	พ.ค.-	มิ.ย.-52	ก.ค.-52	ส.ค.-52	ก.ย.-52	รวม
1. ดอยสุเทพ-ดอยปุย	22,368	26,254	25,907	31,931	25,518	26,169	19,535	20,424	12,777	26,164	25,839	2,409	265,295
2. อ่าวพังงา	10,062	9,513	7,711	10,070	12,476	16,842	12,061	7,669	5,893	8,679	7,945	5,607	114,528
3. เอรಾವดี	6,525	7,706	6,363	7,993	6,524	5,307	4,867	3,177	3,236	9,336	8,566	4,689	74,289
เขาแหลมหญ้า - หมู่เกาะเสม็ด	3,691	4,568	4,965	7,430	6,940	7,441	5,423	3,605	2,766	3,890	4,552	3,307	58,578
5. หมู่เกาะอ่างทอง	4,846	1,070	3,820	4,526	4,125	4,211	3,696	3,305	4,872	5,371	7,859	5,468	53,169
6. หมู่เกาะช้าง	3,470	5,942	5,124	5,635	3,919	4,688	9,029	2,279	2,041	3,398	4,779	2,496	52,800
หาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพี	1,355	3,664	4,308	13,341	5,666	8,908	4,606	2,108	2,240	1,211	1,419	1,245	50,071
8. ชารเลด็จ-เกาะพะงัน	1,108	1,515	2,465	4,424	5,232	3,879	5,279	4,248	4,336	4,994	5,332	3,680	46,492
9. ดอยอินทนนท์	4,689	4,818	4,106	4,271	4,379	3,345	2,929	1,704	2,012	5,258	4,547	2,518	43,576
10. เขาสก	1,615	2,668	2,262	5,828	5,776	4,932	4,082	2,510	1,648	2,843	3,879	1,777	39,820

ที่มา : กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2552

จากข้อมูลตารางที่3ดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษาวิจัยสนใจปัญหาการศึกษาเกี่ยวข้องกับการประเมินมูลค่าสิ่งแวดล้อมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือเชิงอนุรักษ์ อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ – ปุย จังหวัดเชียงใหม่ โดยทำการศึกษาถึงความเต็มใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ที่จะจ่ายเพื่อใช้เป็นเครื่องมือทางเศรษฐกิจในการบริหารจัดการด้านการอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติทั้งภาครัฐและภาคเอกชนผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้เชื่อว่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย รวมถึงหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติ ดอยสุเทพ – ปุย ให้มีประสิทธิภาพในระยะยาวต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษากการประเมินมูลค่าสิ่งแวดล้อมในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ – ปุย จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์หลักคือ

- 1) เพื่อประเมินค่าความเต็มใจที่จะจ่ายของนักท่องเที่ยวต่างชาติเพื่อการอนุรักษ์โดยวิธีการใช้ และการพัฒนาพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ – ปุย จังหวัดเชียงใหม่
- 2) เพื่อประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ในการอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ – ปุย นักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาเที่ยวอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ – ปุย จังหวัดเชียงใหม่

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

- 1) ทำให้ทราบมูลค่าความเต็มใจที่จะจ่ายของนักท่องเที่ยวต่างชาติเพื่อการอนุรักษ์โดยวิธีการใช้ และการพัฒนาพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ – ปุย จังหวัดเชียงใหม่
- 2) มูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ที่ได้สามารถนำไปปรับใช้ในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยใช้ประกอบการตัดสินใจในโครงการพัฒนาและอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ – ปุย จังหวัดเชียงใหม่ ต่อไป

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาเกี่ยวกับการประเมินมูลค่าความเต็มใจที่จะจ่ายครั้งนี้ได้ทำการศึกษาโดยใช้แบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาถึงลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม ความพึงพอใจ ปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจที่จะจ่าย และค่าความเต็มใจที่จะจ่ายของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ – ปุย โดยจะทำการเก็บแบบสัมภาษณ์จากนักท่องเที่ยว เพื่อประเมินมูลค่าโดยการสมมติเหตุการณ์ให้ประมาณค่าใช้ CVM ที่มีลักษณะคำถามแบบเปิด โดยสมมติเหตุการณ์ให้ประเมินมูลค่าเพื่อสอบถามความเต็มใจที่จะจ่ายเพื่อการอนุรักษ์โดยวิธีการใช้ และการพัฒนาพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ – ปุย จังหวัดเชียงใหม่

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้วิจัยได้กำหนดความหมาย หรือคำนิยามของศัพท์บางคำ ซึ่งจะให้เป็นหลักในการศึกษาเรื่อง “การประเมินมูลค่าสิ่งแวดล้อมในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย จังหวัดเชียงใหม่” ดังต่อไปนี้

การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางของคน จากที่แห่งหนึ่งไปยังอีกแห่งหนึ่งเป็นการชั่วคราว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อน หรือหาความรู้ ซึ่งครอบคลุมถึงการเดินทางเพื่อธุรกิจตราบที่ผู้เดินทางยังมีได้ตั้งหลักแหล่งถาวร และไม่ได้รับรายได้เพื่อยังชีพจากเจ้าของถิ่นปลายทาง

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรมป่าไม้ (2548, อ้างใน สมชัย เบญจชัย, 2552) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่าเป็น “การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมอย่างมีความรับผิดชอบ โดยไม่ก่อให้เกิดการรบกวนหรือความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่มีวัตถุประสงค์อย่างมุ่งมั่นเพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาตินั้น อีกทั้งช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกิดประโยชน์ต่อชุมชนอีกด้วย”

ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรม และวัฒนธรรมประเพณีที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมท้องถิ่น ที่มีลักษณะเด่น ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่

ประเภทแรกคือธรรมชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามเกิดขึ้นตามธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา น้ำตก ถ้ำ น้ำพุร้อน บ่อน้ำร้อน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ สวนสัตว์ อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนรุกขชาติ ทะเล หาดทราย หาดหิน ทะเลสาบ เกาะ เขื่อน อ่างเก็บน้ำ แหล่งน้ำจืด (ห้วย หนอง คลอง บึง)

ประเภทที่สองคือประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุสถาน และศาสนา เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญในทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีหรือศาสนา ได้แก่ วัด โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ พิพิธภัณฑ์ ศาสนสถาน กำแพงเมือง คูเมือง อนุสาวรีย์ และอนุสรณ์สถาน ตัวอย่างแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ ได้แก่ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เป็นต้น

ประเภทที่สามคือศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่ง ในลักษณะของพิธี งานประเพณี ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต (เช่น หมู่บ้านชาวเขา สภาพชีวิตในชนบท) ศูนย์วัฒนธรรม สินค้าพื้นเมือง ไร่/สวน พืช ผัก ผลไม้ และเหมือง ตัวอย่าง เช่น ตลาดน้ำดำเนินสะดวก งานช้างจังหวัดสุรินทร์ สวนสามพราน เป็นต้น (ลำไย หงส์สิงห์, 2541)

ศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง ความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเพียงพอที่จะดึงดูดใจให้มีผู้มาท่องเที่ยว และสามารถดำเนินการพัฒนาในเชิงธุรกิจอย่างไรผลตอบแทนจึงจะคุ้มค่า (ลำไย หงส์สิงห์, 2541)

นักท่องเที่ยว หมายถึง ผู้ที่เดินทางจากถิ่นที่อยู่อาศัยจะถาวรหรือไม่ก็ตามไปยังบริเวณอื่นในที่นี้หมายถึงบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่กำลังเดินทางมาเข้าชม อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ – ปุย จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

- 1) เพื่อความสุขารมณ์ เพื่อเหตุผลอันเกี่ยวกับสถานของตนเอง เพื่อสุขภาพ หรือเพื่อเรื่องอื่นๆ อันเป็นเรื่องเฉพาะตัว
- 2) การประชุมประเภทใดประเภทหนึ่ง หรือการปฏิบัติภารกิจอย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นในเชิงวิทยาศาสตร์ เชิงการสำรวจวิจัย การบริหาร การทูตหรือการศาสนา ฯลฯ
- 3) การทำธุรกิจของตนเอง หรือของหมู่คณะ เช่น สำรวจตลาด ตรวจรับสิ่งของที่สั่งซื้อ ติดต่อด่วนต่างๆ (เพ็ญศรี เจริญวานิช และคณะ, 2541)

นักท่องเที่ยวต่างประเทศ ในที่นี้หมายถึง นักท่องเที่ยวตามนิยามของคำว่า “นักท่องเที่ยว”
ที่เป็นชาวต่างประเทศ และเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ – ปุย จังหวัด
เชียงใหม่